

Elektrifieringen i Frostvikens Kommun (en historisk resa i tekniken)

Redan 1919 fanns det två kraftverk i kommunen. Det ena i Gäddedeforsen försåg kyrkbyn i Gäddede med elektricitet. Det andra kraftverket försåg Jormlien med elektricitet och låg vid Kvarntjärnen.

I början av 40-talet reglerades delar av Ströms Vattudal. För kraftverket i Gäddedeforsen innebar detta att det inte längre kunde nyttjas till fullo eftersom vattenståndet i Kvarnbergsvattnet sänktes. Faxeälvens Regleringsförening, som ansvarade för regleringen av Ströms Vattudal, övertog då kraftverket och ledningsnätet från kommunen. De byggde ett tillfälligt kraftverk i Junsterforsen som stod klart 1944 för att klara elförsörjningen av Gäddede. Kraftverket ersattes 1963 av en ny underjordisk station som finns kvar idag.

Kommunfullmäktige i Frostvikens kommun tillsatte 1943 en kommitté med uppgift att förbereda åtgärder för en fortsatt elektrifiering inom kommunen. Ordförande i kommittén blev Kyrkoherde Johan Söderholm. Johan Söderholm bidrog starkt med sitt hängivna arbete till att bygden blev elektrifierad.

Faxeälven Regleringsförening fick uppdraget att utreda de ekonomiska förutsättningarna för en sådan elektrifiering i den glesbygd som det här var frågan om. Utredningen låg klar i slutet av 1946.

Förslaget innebar en elektrifiering i fyra etapper där etapp ett avsåg sträckan Junsterforsen-Björkvattnet, etapp två avsåg sträckan Gussvattnet- Håkafot-Östra Fågelberget med avgreningar till Häggnäset och Storstorp. Etapp tre avsåg Junsternäs, Kycklingsvattnet och Rolandstorp. Etapp fyra avsåg sträckan Bågede- Västank- Svaningen med avgrening till Torsfjärden.

1949 beslutades att bilda en ekonomisk förening vars uppdrag var att bygga elektriska ledningar och transformationer och att distribuera elektricitet till sina medlemmar och åt eventuella andra abonnenter. Namnet blev Frostvikens Elektriska Förening och ordförande i föreningen blev kyrkoherden Johan Söderholm.

Den första etappen, sträckan Junsterforsen-Björkvattnet utfördes under år 1949 och i december samma år kopplades ledningen in.

Den andra etappen, sträckan Gussvattnet-Ö Fågelberget- Storstorp utfördes under 1951 och början av 1952. Ledningarna kopplades in i februari 1952.

Högspänningsledningen från Ö Fågelberget till Bågede som byggdes 1952 ägdes gemensamt av Faxeälvens Regleringsförening och Ströms Trävaru AB. Ledningen byggdes i första hand för att få byggkraft till en planerad regleringsdamm i Bågede.

Den tredje etappen, Junsternäs, Kycklingsvattnet och Rolandstorp kopplades in i april 1953.

Den fjärde och sista etappen sträckan Bågede- Svaningen- Torsfjärden togs i bruk under sensommaren 1954.

Anläggningarna har förutom av kundernas engångsavgifter finansierats med stadsbidrag och med bidrag från sjöregleringsmedel. För utförande av etapp fyra erhöles dessutom bidrag från Ströms kommun, Holmens bruk och Kungsgården Marieberg.

Ledningsnätet bestod efter färdigställande av etapp fyra av 104 km högspänningsledning, 46,5 km lågspänningsledningar och 34 transformatorstationer.

Abonenternas antal var vid den tidpunkten 233 st. och energiförbrukningen för tiden 1/9-31/12 år 1955 147 656 kWh. Detta motsvarar en elförbrukning av ca 1500 kWh per år och kund, att jämföras med dagens siffra, ca 11 000 kWh. Idag har Blåsjön Nät AB ca 1 530 kunder.

Under åren 1951-52 påbörjade Blåsjöns Kraftaktiebolag elektrifieringen i kommunens norra delar kring sjöarna Stora och Lilla Jormvattnet samt Stora och Lilla Blåsjön.

Elektrifieringen av ovanstående område var från början planerad för att möjliggöra leverans av frikraft till fastighetsägare som utlovats i samband med utbyggnaden av Blåsjöfallets Kraftverk. Utbyggnaden kom i verkligheten att omfatta även övriga intressenter i området.

Efter det att elektrifieringen av Jormlien var genomförd lades kraftstationen vid Kvarntjärnen ner.

1953 togs ett nytt kraftverk i Sippmikk i bruk. Den byggdes av Blåsjöns Kraftaktiebolag och var i första hand avsedd att förse det planerade kraftverket i Blåsjöfallet med byggkraft under anläggningstiden men blev också tillsammans med det tillfälliga kraftverket i Junsterforsen huvudsaklig leverantör av elektricitet till hela det lokala elnätet i Frostviken.

Det fanns nu fyra elnätsägare i kommunen, Frostvikens Elektriska förening, Faxeälvens Regleringsförening, Ströms Trävaru AB och Blåsjöns Kraftaktiebolag.

1956 och 1957 överläts emellertid samtliga nät till Blåsjöns Kraftaktiebolag. Den huvudsakliga anledningen till detta var svårigheten att nå lönsamhet för de olika nätägarna med en glesbyggsdistribution av den här typen.

Personal från Blåsjöns Kraftaktiebolag skötte också drift och underhåll av kraftverken i Linvasselv, Blåsjöfallet, Junsterforsen och sedemera Gäddede och Bågede.

Blåsjön Krafts verksamhet sköttes sedan av lokalt anställda fram till avregleringen av elmarknaden 1996. Från tidigt 50 tal fanns Erik Engberg och Nils Odelberg anknutna till nätverksamheten. Driften av de lokala kraftverken leddes av stationsmästarna Karl Gustav Östman, Birger Andersson och Harry Persson. Avregleringen av elmarknaden innebar att nätverksamhet och övrig verksamhet (produktion och energiförsäljning) särskildes. För nätverksamheten fanns och finns fyra montörer, länge ledda av Allan Jonasson, sedan Janne

Strandberg och numera Peter Åberg. I samband med avskiljningen blev fältverksamheten utflyttad till ett fristående servicebolag.

Blåsjön Kraft har från 50-talet och framåt haft olika ägarkonstellationer. I början ägdes bolaget av Skandinaviska Elverk (SEV) och Båkab. Efter diverse uppköp och andra förändringar i ägandet är det idag Fortum och Sydkraft som tillsammans äger bolaget, 50 % vardera. Bolaget administreras av Fortum Distribution och fältverksamheten sköts i huvudsak av personal som är anställda i Bilfinger (OneNordic efter 2020-01-01).

Denna historik är framtagen efter Anders Johanssons genomgång av gamla dokument och gör inga anspråk på att vara fullständig och till 100 % rätt.